

Centenàries normes ortogràfiques (II)

Notem, que escrivien "ortografía propies", "renuncia" d'acord amb la norma 16, la de les regles d'accentuació de 1913. En el quart paràgraf establia: "s'accentuaran els paroxitons (paraules planes) de més de dues síl·labes en les quals la vocal tònica és una "i" o una "u" seguides de vocal. Ex.: *estudia*, *estudien*, *continúa*, *continúes* (Però: *dia*, *dies*, *nua*, *nues*)".

En escaure's la confecció del Diccionari ortogràfic de l'IEC (1917) les Normes són revisades i completades. I en seran admeses esmenes a l'ús de l'accent:

1) "Al sistema d'accentuació gràfica adoptat provisionalment per l'Institut, en accentuar els mots com *refia*, *traspua*, i deixar d'accentuar els mots com *memòria*, *àrdua* desconeixia un fet important de la prosòdia tradicional catalana, pel qual aquesta es separa profundament de la castellana. Mentre en castellà la "i" i la "u" febles en contacte amb un altre vocal formen diftong amb aquesta tant si la segueixen (*bai-le*, *pau-ta*) com si la precedeixen (*tie-ne*, *pue-de*), en català les esmentades dues febles formen diftong decreixent amb la vocal precedent (*bei-na*, *creu-re*) però no formen diftong creixent amb la vocal següent (*ri-e-ra*, *cu-e-ta*); mots com *memòria*, *àrdua* són, així, plans en castellà (*me-mo-ria*, *ar-dua*) i esdrúixols en català (*me-mò-ri-a*, *àr-du-a*). El castellà accentua *confia* i deixa sense accentuar *memòria*: dels dos mots *confia* i *memòria*, ambdós plans, accentua el primer per tal d'indicar que la "i", forta, no forma diftong amb la vocal següent (hiat); però el català ¿per què accentuaria *confia*, pla, i deixaria sense accentuar *memòria*, esdrúixol? Un avantatge presentava d'accentuar aquests mots a la castellana i és que les grafies *estudia*, *canvia*, etc con indiscutiblement les més adequades per combatre el castellanisme consistent a pronunciar *estú-dia*, *cánvia*, etc; però aquest avantatge no bastava, en veritat, a justificar una regla d'accentuació que dissimulava un tret característic de la prosòdia catalana. Per això, L'Institut es decidí a la fi, seguint l'exemple del P.Nonell a modificar el sistema usual en el sentit d'accentuar els mots com *memòria*, *espontània*, *pèrdua* (com pertanyents a la mateixa categoria que *òliba*, *àrida*, *inèdita*, etc)".

El jesuïta manresà Nonell triomfava fent prevaldre la prosòdia medieval sobre el català fonètic. Des de 1917, les Núries i els Silvies han esdevingut esdrúixules, reculant el digtong creixent realment pronunciat a l'hiat medieval restaurat. Prat de la Riba hi actuà de mitjancer... Però l'eclesiàstic que més va fer la guitza a Pompeu Fabra fou Mn.Alcover, obstinat en la solució en "l·l" per la "ll"...

2) També el 1917 és rectificada la regla d'accentuació dels oxítons (paraules agudes) de 1913. On deia que s'accentuaran els acabats en vocal tònica seguida d'una "s" o una "n", vet aquí que en fixar el Diccionari ortogràfic és introduïda una altra modificació: "referent als mots acabats en an, on, un en el sentit d'accentuar els mots com *diàfan*, *telèfon*, *àton*, *polígon*, i deixar sense accentuar *Joan*, *pregon*, *algun*". Res no neix immutable, oi?

Fotogrames de vilanies

Fonxo Blanc
Professor de l'Eugeni d'Ors

Un tret característic de la prosòdia catalana. Per això, L'Institut es decidí a la fi, seguint l'exemple del P.Nonell a modificar el sistema usual en el sentit d'accentuar els mots com *memòria*, *espontània*, *pèrdua*